

Utbildningsplan för handledare inom Läslyftet läsåret 2018/19

Skolverket har fastställt denna utbildningsplan i samverkan med Göteborgs universitet, Högskolan Dalarna, Högskolan Kristianstad, Luleå tekniska universitet, Jönköping University, Linnéuniversitetet, Malmö högskola och Uppsala universitet.

1. Vad är Läslyftet?

Skolverket fick den 5 december 2013 i uppdrag¹ att svara för genomförandet av Läslyftet, en fortbildning i läs- och skrivutveckling där fokus ska vara på det kollegiala lärandet. Målgruppen är, enligt uppdraget, förskollärare i förskoleklass, lärare i den obligatoriska skolan och i gymnasieskolans och gymnasiesärskolans första år. Vissa insatser riktas även mot rektorer.

I uppdraget ingår att svara för utbildning av handledare som har till uppgift att handleda grupper av lärare inom läs- och skrivutveckling. Skolverket svarar även för att utveckla en särskild webbplatsform för fortbildningen. På webbplatsformen finns det forskningsbaserat stödmaterial. Läslyftet erbjuds huvudmännen under perioden 2015-2020.

Den 22 december 2016 fick Skolverket ett tilläggsuppdrag² att även svara för genomförandet av fortbildning av förskollärare och skolbibliotekarier i språk-, läs- och skrivutveckling.

1.1 Ansvarig och genomförare

Skolverket svarar för att Läslyftet genomförs i enlighet med regeringsuppdraget. Vidare samråder Skolverket med både representanter för målgruppen, andra berörda myndigheter och med universitet och högskolor. Flera av universiteten och högskolorna uppdras dessutom av Skolverket att ta fram stödmaterial. Skolverket samarbetar också med etablerade nätverk av verksamma lärare, språk-, läs- och skrivutvecklare och med rektorer och förskolechefer.

Läslyftet ska genomföras med hänsyn tagen till såväl nationella som lokala behov och förutsättningar. Huvudmannen ansvarar lokalt för genomförandet av kompetensutvecklingen. Rektor och förskolechef har ansvar för att tillsammans med

---

¹ Uppdrag till Statens skolverk att svara för genomförandet av fortbildning i läs- och skrivutveckling – Läslyftet. U2013/7215/S

² Uppdrag till Statens skolverk att svara för genomförandet av fortbildning i läs- och skrivutveckling – Läslyftet. U2016/05733/S

huvudmannen skapa de organisatoriska förutsättningarna som behövs för genomförandet.

1.2 Syfte och mål

Syftet med projektets insatser är att på sikt utveckla barns språkliga och kommunikativa förmåga samt elevers läs- och skrivförmåga. För att detta syfte ska kunna uppfyllas har Läslyftet som mål att stärka det kollegiala lärandet och bidra till en förändrad undervisnings- och kompetensutvecklingskultur³ på deltagande förskolor och skolor. Satsningen ska också bidra till bättre förutsättningar för huvudmän, förskolor och skolor att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som leder till ökad måluppfyllelse.

Läslyftet ska genom det kollegiala lärandet och materialet på Lärportalen ge deltagarna kunskap om vetenskapligt väl underbyggda metoder och beprövade arbetsätt för att utveckla barnens språkliga och kommunikativa förmåga samt elevernas läs- och skrivförmåga. Satsningen ska också öka deltagarnas förmåga att tillämpa kunskaperna i den egna praktiken, och deras förmåga att bedöma den egna undervisningens betydelse för barnens och elevernas språk-, läs- och skrivutveckling.

2. Utbildningen för handledare inom Läslyftet

Ett antal lärosäten har under läsåret i uppdrag av Skolverket att genomföra utbildningen för handledare inom Läslyftet i enlighet med denna utbildningsplan. Huvudmannen utser de handledare som erbjuds en utbildningsplats vid ett lärosäte. Syftet med utbildningen är att handledaren under utbildningen ska utveckla sin förmåga att tjänstgöra som handledare inom Läslyftet.

2.1 Målgrupp

Utbildningen erbjuds de lärare och förskollärare som huvudmannen utsett att gå handledarutbildningen inom Läslyftet under läsåret 2018/19.

Enligt Förordning (2015:42) om statsbidrag för handledare i läs- och skrivutveckling ska huvudmannen utse handledare som:

- är legitimerade förskollärare eller lärare

---

³ En utvecklad undervisningskultur innebär att lärare kontinuerligt planerar mer tillsammans och systematiskt prövar, dokumenterar och utvärderar olika didaktiska strategier och undervisningsaktiviteter. En utvecklad kompetensutvecklingskultur innebär ett kollegialt lärande där grupper av lärare regelbundet tar sig an relevanta forskningsresultat, diskuterar dessa och utarbetar strategier för att omsätta lärdomarna i undervisningen.

- är behöriga att undervisa i ämnet svenska, svenska som andraspråk eller på annat sätt har tillägnat sig goda kunskaper i språkutvecklande arbetssätt,
- har minst fyra års erfarenhet av att undervisa, och
- har erfarenhet av och intresse för att utveckla undervisningen tillsammans med andra förskollärare eller lärare.

2.2 Innehåll och upplägg

Handledaren är framför allt en samtalsledare i det kollegiala arbetet. Läslyftets kompetensutvecklingsmodell utgår från fyra moment (A, B, C och D) och handledaren har en viktig roll i moment B och D där deltagarna träffas för att diskutera och planera tillsammans. Handledarutbildningen ska förhålla sig till kompetensutvecklingsmodellen och ge handledaren stöd i att leda och fördjupa samtalen och organisera den gemensamma planeringen av undervisningsaktiviteterna.

Utvärderingen av Läslyftet⁴ visar att handledaren har stor betydelse för de kollegiala samtalen och genomförandet av Läslyftet. Det som framför allt är av vikt, enligt rapporten, är att handledaren:

- skapar struktur för samtalen,
- skapar ett tryggt samtalsklimat,
- bidrar till förståelse av materialet,
- utmanar och fördjupar diskussioner.

Handledarutbildningen behöver därför behandla kunskaper såväl om handledning som om Läslyftets didaktiska innehåll och dessa kunskapsområden kan med fördel integreras i utbildningen. Det didaktiska innehållet i Läslyftet utgörs av de nyckelbegrepp och teorier om språk-, läs- och skrivutveckling som återfinns i Läslyftets moduler. Ett lämpligt urval av denna forskning ska belysas och fördjupas inom ramen för handledarutbildningen. Främsta syftet med det språk-, läs- och skrivdidaktiska inslaget i utbildningen är att handledarna genom fördjupade kunskaper om området bättre ska kunna stötta deltagarnas förståelse av modulerna och kunna formulera frågor som utmanar deltagarnas didaktiska kompetens.

Utbildningen ska bestå av en kombination av föreläsningar, gruppdiskussioner samt praktiska övningar i att handleda. Handledarens konkreta erfarenheter av att handleda inom Läslyftet ska bearbetas och fördjupas vid utbildningsdagarna under läsåret t.ex. genom metahandledning. Kollegialt lärande mellan handledarna ska

---

⁴ Carlbaum, S., Andersson, E., & Hanberger, A. (2016). *Utvärdering av Läslyftet. Delrapport 2: Erfarenheter av Läslyftet läsåret 2015/16*. Umeå: Umeå Centre for Evaluation Research, Umeå universitet.

genomsyra hela utbildningen. Handledarna ska delas in i basgrupper som hålls samman under utbildningen.

Handledarna tillhör skilda lärarkategorier och detta bör beaktas i handledarutbildningens innehåll och upplägg. Behovet av skolformsspecifika inriktningar inom handledarutbildningen framkommer särskilt tydligt i utvärderingen av gymnasielärarnas erfarenheter av Läslyftet.⁵ Det kan exempelvis vara lämpligt att ta hänsyn till olika lärarkategorier i indelningen i basgrupper och erbjuda vissa riktade föreläsningar.

Av utvärderingen framgår att en majoritet (över 7 av 10) av grupperna som handledarna leder på skolorna är sammansatta av lärare från tre eller flera ämnesområden. Det är också vanligt med grupper som består av lärare som undervisar i skilda årskurser. Detta kan innebära särskilda utmaningar exempelvis när lärarna gemensamt ska planera undervisningsaktiviteter i moment B. Även skolbibliotekarier kan ingå i de grupper som handledaren ska leda. Handledarutbildningen bör därför erbjuda handledare stöd för att hantera heterogena grupper och för att motivera samtliga deltagare till arbete med språk-, läs- och skrivutveckling.

Handledarutbildningen omfattar åtta dagar fördelade på fem utbildningstillfällen vid det lärosäte där handledaren erbjudits plats. Mellan tillfällena kan viss inläsning och enklare dokumentation förekomma. Utbildningstillfällena är spridda under perioden maj 2018 – april 2019 och genomförs parallellt med handledarens arbete att handleda lärargrupper i Läslyftet.

Handledaren behöver vara förtrogen med Läslyftets bakgrund, syfte, mål och utformning. Vid Läslyftets inledande konferens kommer därför Skolverket att informera om kompetensutvecklingsinsatsen i sin helhet.

Efter genomgången utbildning ska handledaren:

- ha utvecklat sin förmåga att handleda kollegialt lärande med hjälp av Läslyftets kompetensutvecklingsmodell och materialet på Lärportalen,
- kunna utmana sin egen och sina kollegors didaktiska kompetens och
- ha god kännedom om Läslyftets didaktiska innehåll.

---

⁵ Carlbaum, S., Andersson, E., & Hanberger, A. (2017). *Utvärdering av Läslyftet. Delrapport 4: Erfarenheter av Läslyftet i gymnasieskolan läsåret 2016/17*. Umeå: Umeå Centre for Evaluation Research, Umeå universitet.

På Skolverkets vägnar

Tove Mejer, undervisningsråd

Pia Kangas, undervisningsråd